

DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.3-4\(54\).2024.173181182](https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.173181182)

УДК 37.014

ВПЛИВ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ НА МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

СИТНИК Наталія Степанівна

*докторка економічних наук, професорка,
завідувачка кафедри фінансового менеджменту
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4138-9721>*

ЗАХІДНА Оксана Романівна

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансового менеджменту
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4964-3472>*

ОГРЕБЧУК Вікторія Анатоліївна

*здобувачка освітнього рівня «магістр»
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-4292-395X>*

Анотація. *Стаття присвячена дослідженню впливу кількісних показників на механізм фінансування закладів загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади. Актуальність дослідження обґрунтована необхідністю оптимізації розподілу бюджетних коштів у сфері освіти. Проаналізовано динаміку ключових кількісних показників, таких як кількість учнів, кількість вчителів та фактична наповнюваність класів, за період 2021-2023 роки. Також розглянуто тенденції зміни видатків Львівської МТГ на освіту. Результати аналізу свідчать про зростання обсягів фінансування, пов'язане зі збільшенням контингенту учнів та педагогічного персоналу. Водночас виявлено проблему диспропорцій у розподілі коштів між окремими навчальними закладами. Побудовано лінійну та поліноміальну моделі для прогнозування видатків, виявлено тенденцію до їх зростання. У висновку наголошено на важливості врахування кількісних показників для справедливого та ефективного фінансування, а також запропоновано шляхи вдосконалення механізму фінансування.*

Ключові слова: *фінансування освіти, кількісні показники, загальна середня освіта, механізм фінансування, Львівська МТГ, бюджетні кошти, регресійний аналіз, освітні ресурси, розподіл фінансування.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження впливу кількісних показників на механізм фінансування закладів загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади зумовлена необхідністю забезпечення прозорого, ефективного та справедливого розподілу бюджетних коштів у сфері освіти. Глибокий

аналіз взаємозв'язку між кількісними показниками та обсягами фінансування дозволить оптимізувати систему фінансування, враховуючи індивідуальні потреби кожного навчального закладу та сприяти підвищенню якості освітніх послуг. Чітке обґрунтування кількісних показників сприяє покращенню управління освітніми закладами та ефективності використання бюджетних ресурсів. Крім того, це питання набуває актуальності в контексті реформування державного бюджету та пошуку шляхів підвищення якості освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання механізму фінансування закладів загальної середньої освіти є предметом дослідження багатьох науковців, серед яких слід виокремити В. Лойко, С. Маляр, Т. Ящук, О. Птащенко, Я. Савчук, а також О. Гриценко, Л. Коваленко та М. Руденко. Вони аналізують сучасні тенденції у фінансуванні освітніх установ, враховуючи вплив державних субвенцій, місцевого самоврядування та приватних інвестицій. Окрім того, їхні дослідження спрямовані на пошук оптимальних моделей фінансового забезпечення, що сприятимуть підвищенню якості освітніх послуг та рівності доступу до навчання.

Мета статті полягає в обґрунтуванні впливу кількісних показників на механізм фінансування закладів загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади шляхом аналізу динаміки показників та побудови прогнозу видатків.

Виклад основних результатів. Процес децентралізації влади в Україні суттєво змінив підходи до фінансування освіти, поклавши більшу відповідальність на місцеві бюджети. Розуміння впливу кількісних показників на розподіл коштів є важливим для ефективного управління освітніми ресурсами на місцевому рівні. Нестача коштів або їх нерівномірний розподіл може призвести до зниження умов навчання та зниження мотивації педагогічного персоналу. Важливо, щоб фінансування було прозорим та враховувало реальні потреби кожної школи, що входить до загального рівня освіти.

Розуміння механізму фінансування закладів загальної середньої освіти (далі - ЗЗСО) є необхідною умовою для ефективного управління навчальним закладом. Від того, як організований цей процес, залежить не лише матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів, а й рівень оплати праці педагогічних працівників, можливості для впровадження інноваційних освітніх технологій та, зрештою, якість освітніх послуг, що надаються учням.

Механізм фінансування – це сукупність організаційних форм фінансових відносин і методів формування та використання централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів, методів фінансового планування, форм управління фінансами з метою ефективного функціонування закладів освіти [1].

Фінансування загальноосвітніх навчальних закладів відбувається за допомогою двох взаємодіючих механізмів: забезпечення коштами та регулювання їх використання (рис.1). Це два нерозривно пов'язані процеси, де кожен з них доповнює інший та є необхідною умовою для ефективного функціонування системи.

Сучасна освіта потребує гнучкого фінансового механізму, який надаватиме закладам більше автономії у фінансових питаннях, але водночас забезпечуватиме прозорість та ефективність використання коштів. Особлива увага має бути приділена плануванню та прогнозуванню, оскільки більша частина фінансування освіти залежить від бюджетних асигнувань.

Кількісні показники – це числові характеристики, які використовують для опису, аналізу та порівняння різних явищ або об'єктів. В контексті фінансування ЗЗСО, кількісні показники дозволяють оцінити обсяг роботи, ефективність використання ресурсів та інші важливі аспекти діяльності навчальних закладів. До

таких показників відносяться: кількість учнів, кількість вчителів, кількість ЗЗСО, витрати на одного учня, фактична наповнюваність класів, видатки на освіту та інші.

Рис. 1. Механізм фінансування закладів загальної середньої освіти

Джерело: розроблено автором

За статистичними даними Львівської МТГ [2] кількість комунальних ЗЗСО протягом 2021-2023 рр. була незмінною – 127. Динаміку зміни кількості учнів та вчителів у ЗЗСО Львівської МТГ відображено у таблиці 1.

Протягом трьох років кількість закладів загальної середньої освіти у Львівській громаді не змінювалася. Порівняно з 2021 роком, у 2023 році спостерігається незначне збільшення кількості учнів у ЗЗСО. Незважаючи на загальне збільшення кількості учнів, кількість учнів на 1000 мешканців громади зменшилась, що свідчить про зміни у демографічній ситуації громади. Кількість вчителів у ЗЗСО Львівської МТГ за три роки значно зросла. Загалом, спостерігається стабільність кількості закладів освіти, але динаміку змін у кількості учнів та вчителів.

Таблиця 1

Кількісні показники закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Львівської МТГ, 2021-2023рр.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Кількість ЗЗСО, шт.	127	127	127	-	-
Кількість ЗЗСО на 1 тис. мешканців громади	0,16	0,16	0,14	-	-0,02
Кількість учнів у ЗЗСО, осіб	87819	89081	89107	+1262	+26

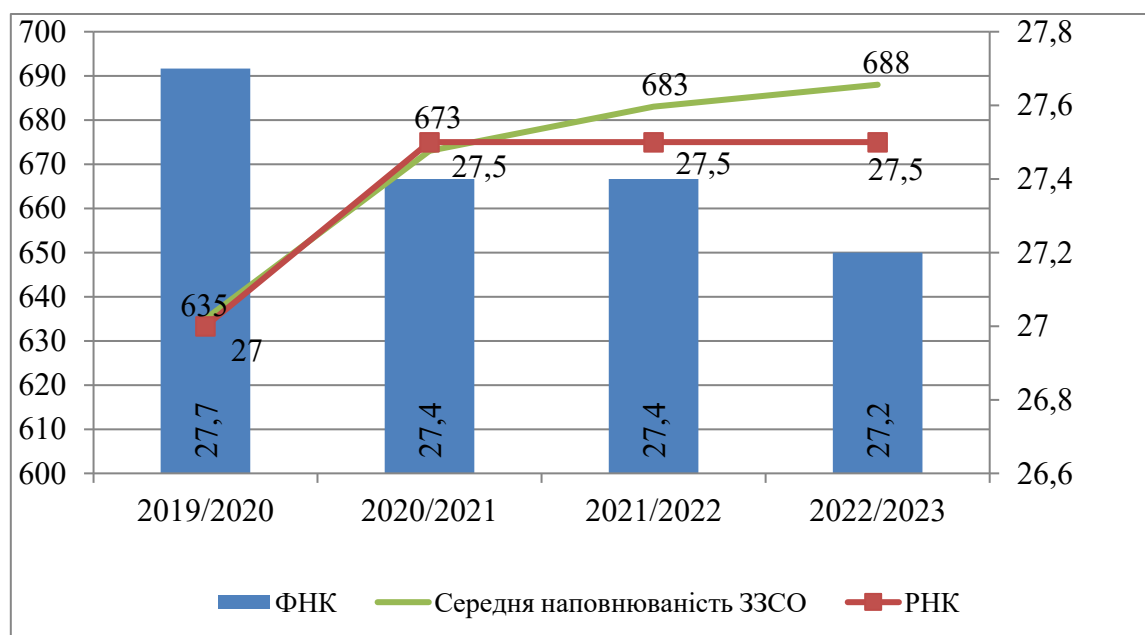
Продовження табл. 1

Кількість учнів у ЗЗСО на 1 тис. мешканців громади	112	115	101	+3	-14
Кількість вчителів ЗЗСО, осіб	7091	7207	8121	+116	+914
Кількість вчителів на 1 тис. мешканців громади	9	9	9	-	-

Джерело: складено автором на основі [2]

Однією з причин збільшення загальної кількості учнів у школах є зарахування дітей зі статусом внутрішньо переміщених. Ця категорія учнів не нова для львівських шкіл. Станом на вересень 2020 року таких дітей було 398 (0,46% від загальної кількості учнів), у вересні 2021 року їхня кількість зменшилася до 368, але до січня 2022-го збільшилася до 591. Станом на вересень 2022 року дітей із числа ВПО було вже 2470 (2,64% від всіх школярів). За даними Управління освіти ЛМР, станом на січень 2023 року їхня кількість становить 2856 — і, зважаючи на постійну небезпеку в частині областей України, вона може й далі поступово збільшуватися [3].

Зміна демографічної ситуації та збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб впливають на кількість учнів у школах та, відповідно, на обсяги фінансування. Протягом аналізованого періоду спостерігається загальна тенденція до збільшення кількості учнів у комунальних ЗЗСО Львівської міської територіальної громади, зокрема середня наповнюваність ЗЗСО у 2020-2021 навчальному році зросла майже на 6%, а у наступних навчальних роках спостерігається незначне збільшення. Історичні дані щодо учнів комунальних ЗЗСО Львівської міської територіальної громади наведено на рисунку 2.

Рис. 2. Історичні дані щодо учнів комунальних ЗЗСО Львівської МТГ, 2019-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [4]

Мережа закладів загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади характеризується значною різноманітністю за кількістю учнів та фактичною наповнюваністю класів. Більшість шкіл мають середню наповнюваність класів

близько 27 учнів, однак спостерігається значна диспропорція між школами з високою та низькою наповнюваністю. Структура мережі закладів ЗЗСО Львівської міської територіальної відображено у таблиці 2.

Таблиця 2

Структура мережі закладів загальної середньої освіти Львівської міської територіальної громади

Назва	ЗЗСО		Учні		Фактична наповнюваність класів (ФНК)
1	2		3		4
Залізничний та Шевченківський райони	51	39,8%	35840	40,2%	27,6
Галицький та Франківський райони	35	27,3%	22613	25,4%	26,8
Сихівський та Личаківський райони	42	32,8%	30711	34,4%	27,3
Загалом	128	100,0%	89164	100,0%	27,3
ЗЗСО крім спеціальних та НРЦ					
ЗЗСО з ФНК більш ніж 28,5 (РНК+1)	50	39,1%	44440	49,8%	30,5
ЗЗСО з ФНК від 26,5 до 28,5	25	19,5%	21940	24,6%	27,6
ЗЗСО з ФНК менш ніж 26,5 (РНК-1)	53	41,4%	22784	25,6%	22,5
ЗЗСО без класів	-	-	-	-	-
Загалом(крім спеціальних та НРЦ)	128	100,0%	89164	100,0%	27,3
менше 20 учнів	1	0,8%	11	0,0%	5,5
від 20 до 50 учнів	2	1,6%	52	0,1%	4,3
від 50 до 100 учнів	2	1,6%	150	0,2%	12,5
від 100 до 200 учнів	7	5,5%	978	1,1%	18,8
від 200 до 300 учнів	7	5,5%	1705	1,9%	20,1
від 300 до 400 учнів	15	11,7%	5268	5,9%	24,5
від 400 до 600 учнів	24	18,8%	11934	13,4%	24,6
від 600 до 800 учнів	21	16,4%	14279	16,0%	27,4
від 800 до 1000 учнів	16	12,5%	14126	15,8%	28,0
від 1000 до 1500 учнів	30	23,4%	35577	39,9%	29,3
більше 1500 учнів	3	2,3%	5084	5,7%	31,4
Загалом	128	100,0%	89164	100,0%	27,3

Джерело: складено автором на основі даних [2]

Видатки Львівської міської територіальної громади на освіту за період з 2021 по 2023 рік демонструють стабільну тенденцію до зростання (таблиця 3). Це свідчить про те, що міська влада приділяє значну увагу розвитку освітньої сфери. Частка видатків на загальну середню освіту в загальному обсязі видатків на освіту залишається відносно стабільною протягом усього періоду, коливаючись в межах 56-58%. Це свідчить про те, що загальна середня освіта є одним з пріоритетних напрямів фінансування в освітній сфері Львова.

Таблиця 3

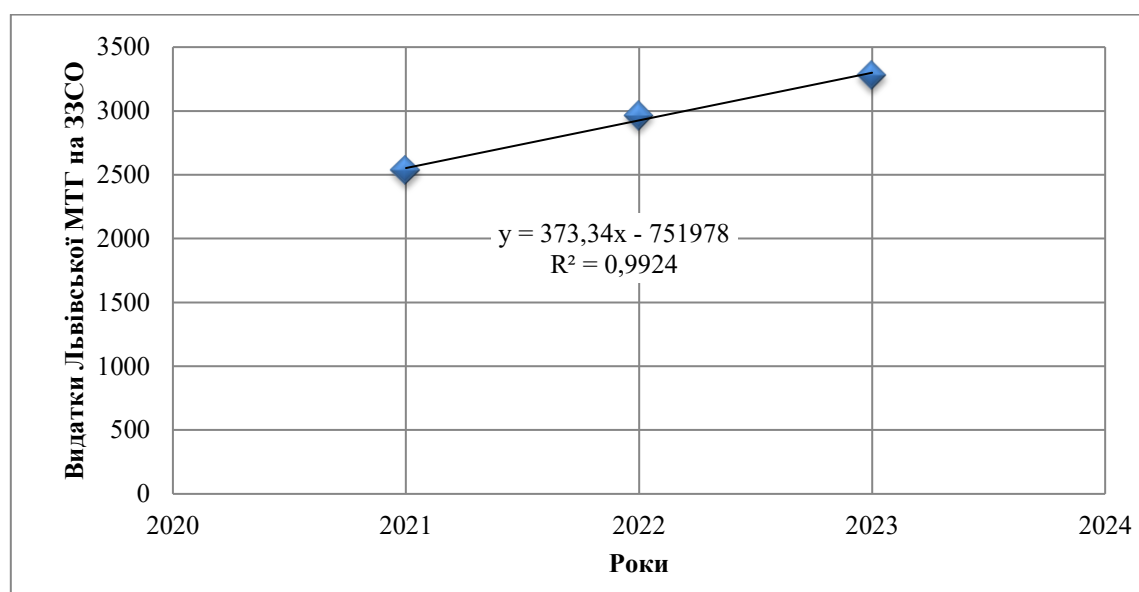
Видатки Львівської міської територіальної громади на освіту, 2021-2023рр., млн.грн

Найменування	2021		2022		2023		Відхилення, млн. грн	
	млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%	2022/2021	2023/2022
Освіта в цілому	4473,15	100	5072,19	100	5720,26	100	+599,04	+648,07
Загальна середня освіта	2533,79	56,64	2963,81	58,43	3280,48	57,35	+430,02	+316,67

Джерело: складено автором на основі [5]

Видатки на заклади загальної середньої освіти в розрахунку на 1 учня на рік протягом аналізованого періоду становили: у 2021 році – 28,064 тис.грн/особу; у 2022 році – 32,426 тис.грн/особу (зростання на 15,5%); у 2023 році – 34,171 тис.грн/особу (зростання на 5,4% порівняно з 2022 роком) [2]. З даних видно чітку тенденцію до зростання витрат на одного учня загальної середньої освіти протягом аналізованого періоду. Можливими причинами зростання витрат є інфляція, збільшення заробітної плати педагогічним працівникам, впровадження нових освітніх програм та технологій, збільшення видатків на енергоносії, соціальні виплати і тд.

Здійснюючи дослідження доцільно побудувати оптимізаційну модель, яка б сприяла виконанню видатків на заклади загальної середньої освіти, застосувавши регресійний аналіз. Опираючись на дані таблиці 3, де наведені видатки Львівської міської територіальної громади на заклади загальної середньої освіти протягом 2021-2023 рр. проведемо специфікацію моделі видатків (рис.3).

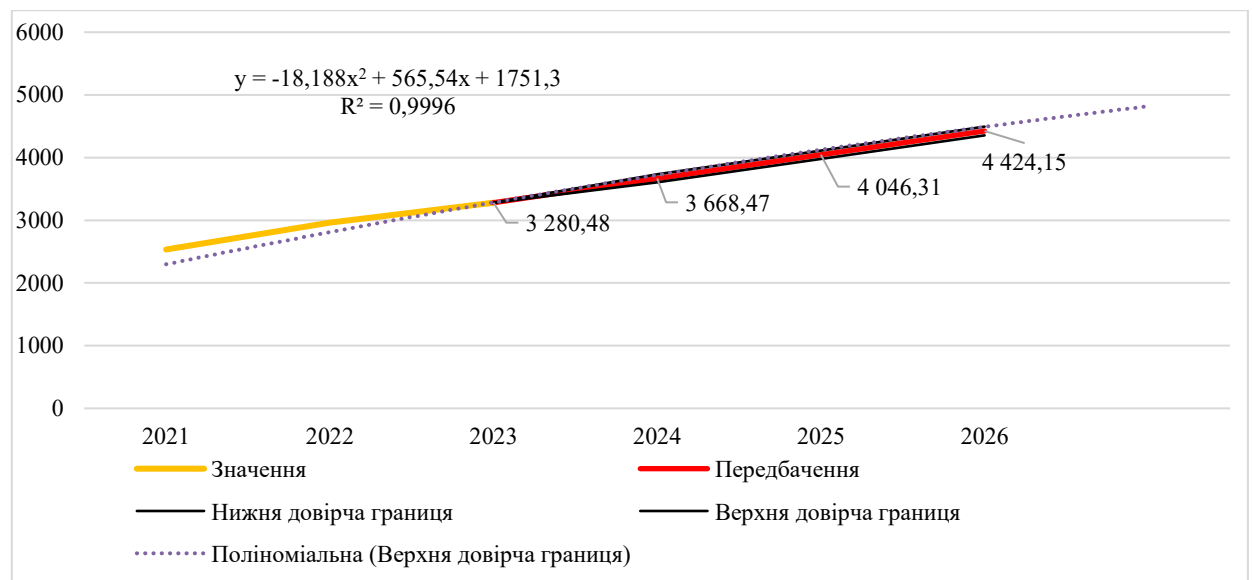
Рис. 3. Специфікація моделі оптимізації видатків на заклади загальної середньої освіти упродовж 2021-2023 рр.

Джерело: складено автором

Загальна лінійна залежність описується рівнянням $y = \beta_0 + \beta_1 X + \varepsilon$, а коефіцієнт нахилу розраховується як $\beta = \frac{\partial y}{\partial x}$. Для даної лінійної залежності (рис. 2.2) рівняння має наступний вигляд $y = 373,34 X - 751978$. та високий коефіцієнт детермінації $R^2=0,9924$ вказують на високу ступінь лінійної залежності. Коефіцієнт нахилу рівняння регресії ($\beta=373,34$) показує, що в середньому видатки зростають на 373,34 млн.грн щороку.

Використовуючи поліноміальну залежність спрогнозуємо видатки Львівської МТГ на заклади загальної середньої освіти впродовж 2024-2026 рр.(рис.4).

Рис. 4. Модель прогнозування видатків Львівської МТГ на заклади загальної середньої освіти за поліноміальною залежністю на період 2024-2026рр., млн.грн

Джерело: складено автором

Модель прогнозує стійке зростання видатків на освіту в наступні роки. Зокрема, у 2024 році прогнозовано видатки на ЗЗСО становлять 3668,47 млн. грн, у 2025 році – 4046,31 млн.грн, у 2026 році – 4424,15 млн.грн. Проте, слід зазначити, що такі прогнози завжди мають певну ступінь невизначеності, оскільки вони засновані на припущенні, що існуючі тенденції зберуться і в майбутньому.

Висновки. Кількісні показники, такі як кількість учнів, вчителів, а також фактична наповнюваність класів, є ключовими факторами, що впливають на розподіл фінансування між закладами загальної середньої освіти Львівської МТГ. Збільшення кількості учнів та вчителів призводить до збільшення обсягів фінансування, оскільки вимагає додаткових ресурсів для забезпечення навчального процесу. Проведений регресійний аналіз дозволив побудувати прогнозні моделі, які демонструють стійке зростання видатків на освіту в майбутньому. Незважаючи на загальну тенденцію до збільшення фінансування освіти, існує значна диспропорція в розподілі коштів між різними закладами. Школи з більшою кількістю учнів, як правило, отримують більший обсяг фінансування, що може призводити до нерівності в умовах навчання для учнів різних шкіл.

Також слід зазначити, що впровадження механізмів фінансової стимуляції, розширення можливостей співфінансування та створення резервного фонду допоможе вдосконалити механізм фінансування ЗЗСО Львівської міської територіальної громади. Прозорість та відкритість у процесі фінансування, а також підвищення кваліфікації педагогічних працівників є важливими кроками для покращення якості освіти у Львові.

Список використаної літератури

1. Ящук Т. Механізм фінансування закладів вищої освіти в умовах нестабільності ринку освітніх послуг : Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Київ, 2019. 315 с.
2. Портал місцевої статистики Львівщини. *Офіційний вебсайт*. URL: <https://stat.loda.gov.ua/>
3. Управління освіти. Департамент розвитку Львівської міської ради. *Офіційний*

вебсайт. URL: <https://www.osvitalviv.com.ua/>

4. Міністерство освіти і науки України. *Офіційний вебсайт*. URL: <https://mon.gov.ua/>

5. Державний веб-портал бюджету для громадян. *Офіційний вебсайт*. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

6. Loiko V., Pozdieieva K., Maliar S. Теоретико-методичні засади та проблеми функціонування механізму фінансування закладів загальної середньої освіти. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2020. Т. 1, № 5. С. 68–78. URL: <https://doi.org/10.32750/2020-0106>

7. Птащенко О. Регулювання діяльності закладів загальної середньої освіти: фінансовий аспект. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2023. Т. 318, № 3. С. 352–359. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-54>